

PRÆSTESØN I VEJEN I 50'ERNE

Da Morten Lindegaard i 1949 blev valgt til biskop i Ribe, efterfulgte min far, Gunnar Monrad, ham som sognepræst i Vejen. Far havde forinden været præst ti år i Dybe og Ramme, to små forblæste sogne i Vestjylland helt oppe ved Limfjorden ude ved Bovbjerg Fyr.

Den gamle præstegård

Man taler undertiden om kulturchok. Jeg tror, det var det, vi børn oplevede, da vi kom til Vejen. Klimaet var anderledes, sproget var anderledes, skolen var anderledes. Især den gamle præstegård og haven var større. Præstegården var bygget i 1851 i svensk herregårdsstil af bygmester Peder Holden Hansen, der var selvlært arkitekt og senere kendt som en af grundlæggerne af bevægelsen Bedre Byggeskik her på egnen.

Præstegården var derfor fredet i klasse B, dvs. kun det indre kunne der laves om på. Der var 11 værelser, så der var brug for ung pige i huset, og som regel havde vi også en barnepige. Præstefamilien var nemlig i 1950 blevet forøget med endnu en dreng, så vi nu var i alt seks: Søren, Paul, Johannes, Erik, Stig og Jørgen. For os børn var både huset og den tre tdr. land store have nærmest et paradys. Vi drenge skulle hjælpe far med at slå græs, hente tørv til komfuret i køkkenet og kartofler ovre i røverkulen, dvs. kæmperhøjen, der lå ovre i havens østende over mod kælkebakken. Det hed sig, at her havde i sin tid boet en røver, så vi var lidt bange for at gå ind i mørket. Om vinteren kælkede vi på Djævlebakken, som kælkebakken også kaldtes; eller vi stod på skøjter nede i engen på den lille sø, der førhen havde været byens svømmebad. Om sommeren spillede vi fodbold på plænen bagved huset, fiskede eller sejlede på Vejen å, som løb igennem haven. Den hvide bro førte fra haven over til Lunden, hvor vi klatrede i de høje træer.

Sydjysk Udstilling

Denne udstilling fandt sted de første 14 dage i juni 1951 og var en af de store oplevelser fra min ungdomstid i Vejen. Jeg har genseet Udstillingen i brd. Alfred og Svend Aage Thomsens dejlige videofilm, der starter i Vejens omegn: Andst, Estrup, Sønderskov, Knagmøllen, hvorefter der zoomes ind mod selve Vejen og vises forberedelserne og til sidst fortælles om selve udstillingen. Jeg har bevaret mit partoukort endnu. Jeg husker tydeligt det store indgangsparti ved Anlægget for enden af Østergade: Den kæmpestore flagstang og den mægtige trolld! Der var rigtig meget for en tiårig at opleve i udstillingens seks haller. Statsminister Erik Eriksen holdt åbningstalen, og kong Frederik og dronning Ingrid kom med særtog til Vejen for at blive vist rundt på udstillingen. Min bror, Søren, var med i den garde, der var blevet oprettet til lejligheden. Først tre år senere oprettedes den Vejengarde, vi kender i dag med fuldt orkester. Her har tre af mine andre brødre, Johannes, Erik og Jørgen, været med. Stig blev grøn spejder, og jeg kom aldrig med af den simple grund, at jeg spillede klaver.

Klaverspil hos Olga Hansen

Jeg var begyndt at spille som seksårig i Lemvig. Og det fortsatte i Vejen hos den dygtige spillelærerinde Olga Hansen i Vesteralle. Hun var samtidig lidt af en original. Hun havde sygekassebriller og knold i nakken, hun var streng og derfor også frygtet af sine elever. Hun sagde du til os, indtil vi blev konfirmerede, derefter var man Des. Vi skulle op ad trappen for at komme ind til hende. Her sad hun om vinteren i den lille opvarmede

stue ved siden af klaveret, iført islandsk sweater og skistøvler, gned sig i hænderne og sagde: "Ih, hvor er det altså koldt i dag!" Om sommeren gik hun i tennissko, hvilket ikke var helt almindeligt dengang for en midaldrende kvinde. Hun boede sammen med sin gamle mor og var absolut ugift. Men efter at moderen var død, forlød den en dag, at Olga Hansen var blevet gift med en ægypter! Jeg gik til spil hos hende i seks år og var naturligvis med til den årlige klaverkoncert ude i Palmehaven, hvor alle hendes elever gav deres besyv med.

Rundflyvning over Vejen

Under Udstillingen var der rundflyvning over byen, startende fra en af Baungårds marker. Vi fik lokket far derop en af de sidste dage. En tur kostede normalt 75 kr. Far sagde til billettøren: "Jeg har en halvtredser, der står flyvning på!" Han fik så allernådigst lov at komme op. Vi så ham forsvinde op i luften sydpå mod Kongeåen, hvorefter flyet kom tilbage igen og kredsede rundt over Vejen, men forsvandt så igen ud af syne nordpå inden det endelig kom tilbage og landede på marken igen. Bagefter spurgte vi far, hvorfor det havde varet så længe, hvortil han svarede, at han, mens de var sydpå, havde fortalt piloten, at han var præst i Vejen, og at han meget gerne ville se sognet ovenfra, derfor havde de kredset rundt over Vejen, og så fortsatte han med at sige, at han faktisk også var præst i Læborg, så det sogn ville han da også meget gerne have lov til at se ovenfra. Det endte med, at han fik en meget længere tur end alle andre - for en halvtredser!

I det hele taget var der ikke så meget at rutte med for en stor præstefamilie dengang i de såkaldte fattig-halvtredser. Vi fik det meste tøj syet ude i byen. Far havde desuden en aftale med frisør Winther om, at vi børn for et årligt beløb kunne blive klippet, når vi ville. Der blev sparet, hvor man kunne! Det var jo ikke de glade tressere endnu.

Kirken

Om søndagen var hele familien som regel i kirke. Vi børn blev aldrig tvunget. Vi kunne fylde en hel bænkerække sammen med mor. Overlærer Alfred Sørensen sad ved orglet og overlærer Svend Steffensen var kirkesanger. Der var en god salmesang i Vejen kirke. Mors Gajolæske vandrede som regel rundt lige inden prædiken. Men jeg syntes ikke vi kedede os. Fader brugte gerne billeder fra litteraturen i sine prædikener, noget, der kunne huskes bagefter. Han vendte feks. flere gange tilbage til Sigrid Undsets store middelalderroman om Kristin Lauransdatter og fortalte om hendes hvide klosterring, der var det ar på fingeren, der blev tilbage, da hun tog sin vielsesring af efter et langt og temmelig ulykkeligt ægteskab med Erlend og gik i kloster. Hun viede dermed sit liv til Gud.

Konfirmander.

Mange generationer har gået til præst i den gamle præstegård, og mange hold konfirmander er blevet fotograferet på græsplænen foran eller bagved præstegården. På konfirmandfotoet fra den 3. oktober 1954 ser man hele fire Monrader: Søren og jeg blev konfirmeret samme dag, selv om der var to års forskel på os. Men også Jørgen er med på billedet som 4årig; han står lige foran far. Jørgen påstod senere, at han kunne være blevet konfirmeret allerede som tiårig, så mange gange havde han været med til undervisningen. Mor var kun med ved morgensangen. Fra fars konfirmandundervisning husker jeg f.eks. dengang han fortalte om skabelsesberetningen og spurgte: Hvordan kan man se, at jorden er rund og ikke flad? Et kvikt hoved svarede: Det kan man se på, at hælene på folks sko er slidt skæve! Og en gammel konfirmand mindede mig for nylig om, at han syntes, at far var fornuftig, når han sagde til konfirmanderne: Gift jer aldrig med den første den bedste, prøv jer altid lidt frem forinden!

Skal den gamle præstegård ende som en ruin?

Efter godt hundrede år som præstegård var den efterhånden blevet både for upraktisk og uøkonomisk for en præstefamilie at bo i. I 1955 byggede man derfor en ny på Baungårdsvej lige over for Byskolen. Den gamle præstegård blev solgt og lavet om til plastikfabrik. De fleste kender dens nuværende skæbne, at den er ubeboet og ved helt at forfalde. Der ser forfærdeligt ud! Jeg håber ikke, at det ender med, at den bliver revet ned, for den må have kulturhistorisk værdi også for eftertiden.

Lidt om min skoletid

Jeg har gået et år i Dybe skole. I Vejen gik jeg fire år på Byskolen og fire år på Vejen Realskole. Meningen med Realskolen eller præliminæreksamen var oprindeligt at uddanne ungdommen til at gå ind i etaterne, f.eks. postetaten eller DSB, eller man kunne gå på seminarium eller gymnasium. Man skulle lære tre sprog og gå til eksamen hvert eneste år og til sidst, det fjerde år, gå op i det hele. Vejen Realskole var en hård, men effektiv skole, som jeg er taknemmelig for at have været elev på. Her lærte jeg meget, som jeg siden har kunnet bygge videre på, her fik jeg gode kammerater, også nogle, som er mine venner den dag i dag. Vi havde en halv times middagspause. Jeg husker endnu, hvordan vi sprang op på cyklerne og piskede gennem hovedgaden, som vi kaldte Nørregade, mens fabrikkerne Alfa og Phønix fløjtede, at klokken var tolv. Hjem og sluge maden, som mor havde sat parat, så tilbage igen forbi købmand G. Nielsen og kirken, bager Hørlück, slagter Dall, Sophus Pedersens tobaksforretning, Svends Kiosk og Grønvangs Mælkeudsalg, Lynggårds Vaskeri, urmager Jørsboe, Oxlunds Tøjbutikker, Ehlers El -og Radio, sadelmager Lund og Kastens isenkram, Kino, Mejeriet, Bruun Møllers Boghandel, Laurits Andersen, og ned under tunellen og så lige rundt om hjørnet ved Jyllandsgade til Realskolen, inden timen begyndte kl. 12.30. Vi fik først fri kl. 14.30. Vi havde et godt sammenhold i klassen og samles endnu med års mellemrum.

I 1960 blev jeg student fra Kolding Gymnasium. Herefter begyndte et helt nyt kapitel i mit liv: Jeg skulle forlade den lune rede derhjemme og ud i verden og stå på egne ben. Min ungdomstid i Vejen var forbi!

Fortalt i Vejen Lokalhistoriske Forening april 2014 af Paul Monrad, Vejenvej 21, Askov.